

БУГЛАК О. Г.,
аспірантка
(Науково-дослідний інститут
публічного права)

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.4.26>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ НОТАРІУСІВ В УКРАЇНІ

У статті здійснено розгляд та окреслення проблем, які стоять на шляху ефективної реалізації соціальних гарантій нотаріусів в Україні. Наголошено на важливості створення ефективного механізму реалізації соціальних гарантій, а не виключно на їх законодавчому та нормативно-правовому закріпленні, а тому вчений вважає, що проблеми варто аналізувати дещо глибше, охоплюючи всі сфери суспільного життя, які пов'язані з соціальним захистом та дотриманням соціальних гарантій нотаріусів. Дослідження проблем реалізації соціальних гарантій нотаріусів автором запропоновано розглядати за наступними блоками: 1) теоретичні проблеми, до яких віднесено декларативний характер окремих соціальних гарантій та відсутність механізму їх реального дотримання та фактичного забезпечення; 2) фінансові проблеми, суть яких полягає у тому, що реалізація соціальних гарантій нотаріусів супроводжується недостатнім рівнем їх оплати та асигнування; 3) правові проблеми, що пов'язані з реалізацією соціальних гарантій нотаріусів, які впливають із безпосереднього конституційного права особи на працю; 4) політичні проблеми, які виражаються у відсутності єдиної політики держави у сфері соціального та професійного захисту прав нотаріусів, в тому числі й при безпосередньому здійсненні нотаріальних дій; 5) законодавчі проблеми, які пов'язані з відсутністю певних норм та положень щодо соціального захисту та визначення соціальних гарантій нотаріусів у чинному законодавстві України, невизначеністю певних понять та термінів, а також суспільних відносин, які впливають на подальшу реалізацію соціальних гарантій нотаріусів; 6) проблеми пов'язані з реформуванням систем соціальних гарантій, які виражаються у вузькості та обмеженості напрямів реформи системи соціального захисту нотаріусів; 7) проблеми юридичного та судового захисту – робота нотаріуса супроводжується незахищеністю: юридичною, професійною та соціальною. 8) інші проблеми, до яких, зокрема, віднесено проблеми житлового забезпечення нотаріуса. Окремо наголошено на важливості систематизації соціальних гарантій нотаріусів, що є необхідним для розвитку правотворчості з боку законодавчих органів влади у сфері соціального захисту нотаріусів, упорядкування внутрішньої структури соціальних гарантій нотаріусів, удосконалення законодавства у сфері соціального захисту нотаріусів, його оновлення.

Ключові слова: соціальні гарантії, соціальний захист, нотаріус, проблеми, законодавство, реалізація прав.

Buhlak O. H. Problematic issues of the implementation of social guarantees of notaries in Ukraine

The article examines and outlines the problems that stand in the way of effective implementation of social guarantees for notaries in Ukraine. The importance of creating an effective mechanism for the implementation of social guarantees is emphasized, and not solely on their legislative and regulatory consolidation,

and therefore the scientist believes that the problems should be analyzed a little deeper, covering all areas of social life that are related to social protection and compliance with social guarantees of notaries. The author proposed to consider the study of the problems of the implementation of social guarantees of notaries in the following blocks: 1) heoretical problems, which include the declarative nature of individual social guarantees and the lack of a mechanism for their real compliance and actual provision; 2) financial problems, the essence of which is that the implementation of social guarantees for notaries is accompanied by an insufficient level of their payment and allocation; 3) legal problems related to the implementation of social guarantees of notaries, which arise from the direct constitutional right of a person to work; 4) political problems, which are expressed in the absence of a unified state policy in the field of social and professional protection of the rights of notaries, including in the direct performance of notarial actions; 5) legislative problems related to the absence of certain norms and provisions regarding social protection and the definition of social guarantees of notaries in the current legislation of Ukraine, the uncertainty of certain concepts and terms, as well as social relations that affect the further implementation of social guarantees of notaries; 6) problems related to the reform of social guarantee systems, which are expressed in the narrowness and limitation of directions for the reform of the system of social protection of notaries; 7) problems of legal and judicial protection – the work of a notary is accompanied by insecurity: legal, professional and social. 8) other problems, which include, in particular, problems of notary housing. The importance of systematization of social guarantees of notaries, which is necessary for the development of law-making by legislative authorities in the field of social protection of notaries, streamlining of the internal structure of social guarantees of notaries, improvement of legislation in the field of social protection of notaries, and its renewal, was separately emphasized.

Key words: *social guarantees, social protection, notary, problems, legislation, realization of rights.*

Вступ. Реалізація соціальних гарантій нотаріусів в Україні має низку різноманітних проблем, які перешкоджають отриманню передбачених законом соціальних гарантій для нотаріусів. Наразі недостатньо тільки закріпити та проголосити певні напрямки підвищення соціального захисту нотаріусів, а важливим є саме створення ефективного механізму їх реалізації, який має включати наступні фактори: економічні умови, юридичні гарантії, реальні дії уповноважених на впровадження державної соціальної політики осіб, забезпечення стабільності функціонування соціальних гарантій, їх непорушності тощо. Проте, окреслювати проблеми реалізації соціальних гарантій нотаріусів в Україні слід не тільки шляхом дослідження реальних механізмів їх впровадження, а проблему варто аналізувати дещо глибше, охоплюючи всі сфери суспільного життя, які пов'язані з соціальним захистом та дотриманням соціальних гарантій нотаріусів. Так, деякі проблеми є суттєвими передумовами для подальшої реалізації соціальних гарантій, впливають на ефективність впровадження конкретних соціальних гарантій нотаріусів.

Загалом питання здійснення соціального захисту нотаріусів в окремих аспектах розглядали такі вчені як В. М. Андрійів, В. А. Багрій, С. Я. Вавженчук, С. В. Венедіктов, Ю. М. Гришина, В. І. Журавель, Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. С. Лукаш, О. В. Москаленко, С. М. Черноус, В. І. Щербина, О. М. Ярошенко та інші. Але, незважаючи на ряд наукових досліджень соціального захисту нотаріусів, вважаємо, що має бути забезпечено саме комплексний підхід до виділення проблем реалізації соціальних гарантій нотаріусів, починаючи від формування такої соціальної політики, закріплення основних термінів та окремих аспектів в нормах законодавства та їх безпосередньої реалізації на практиці.

Постановка завдання. Метою статті є виділення та надання характеристики основних проблем, які виникають у процесі реалізації державної політики щодо здійснення соціального захисту нотаріусів. Для досягнення поставленої мети у статті здійснюється класифікація основних проблем соціального захисту нотаріальної діяльності та нотаріусів за певними блоками, які в собі систематизують окремі проблемні питання соціального захисту за окремими напрямками.

Результати дослідження. Про широкий спектр проблем нотаріальної діяльності та нотаріату в цілому висловлювалась У. Я. Кінаш, яка до проблем та прогалин (теоретичних, правових та організаційних) у діяльності державних нотаріальних контор та державних нотаріальних архівів, які потребують якнайшвидшого усунення, відносить: відсутність ефективного законодавства про нотаріат та наявність великої кількості підзаконних нормативних актів, що дублюють один одного та суперечать один одному; низьке використання інформаційно-комунікаційних технологій в діяльності державних нотаріальних контор та державних нотаріальних архівів; ефективність підготовки працівників державних нотаріальних контор та державних нотаріальних архівів; невирішеність питання щодо пенсійного забезпечення працівників державної нотаріальної контори та державного нотаріального архіву, а саме – державних нотаріусів; відсутність законодавчого закріплення адміністративної відповідальності за працівниками державних нотаріальних контор та нотаріальних архівів (завідувачами, заступниками завідувачів, державними нотаріусами) [1, с. 11]. На підставі наведеного вище, можемо говорити про те, що на науковому рівні проблеми соціального захисту та реалізації соціальних гарантій існують та потребують активного вирішення, оскільки впливають на стабільність та об'єктивність роботи нотаріату та окремого нотаріуса як суб'єкту вчинення нотаріальних дій. Тому, переходячи до безпосереднього дослідження проблем реалізації соціальних гарантій нотаріусів пропонуємо для більш кращого їх окреслення виділити декілька блоків таких проблем.

Отже, одним із перших блоків проблем нами виділено теоретичні проблеми. Вказаний блок проблем ми пропонуємо розглядати з точки зору недосконалості розуміння окремих термінів та невизначеність певних соціальних прав, які закріплені законом. До вказаної групи проблем ми пропонуємо віднести декларативний характер окремих соціальних гарантій та відсутність механізму їх реального дотримання та фактичного забезпечення. Наприклад, декларативним є право на відпустку для приватного нотаріуса, в тому числі й права на відпустку по догляду за дитиною до досягнення нею 3-х років. Фактично право на відпустку передбачено Конституцією України, юридично це право існує по відношенню до нотаріусів, але відносно приватного нотаріуса його реалізація має свої особливості. Так, приватний нотаріус – це самозайнята особа, яка відповідно до положень Податкового кодексу України є платником податку. Аналізуючи норми статті 29¹ Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-ХІІ зазначимо, що «приватний нотаріус має право зупинити нотаріальну діяльність за власним бажанням на строк, що не перевищує двох місяців протягом календарного року, або на більший строк за наявності поважних причин (вагітність, догляд за дитиною, хвороба тощо) подавши до територіального органу Міністерства юстиції України відповідну заяву» [2]. Проте, при зупиненні діяльності приватного нотаріуса, останній зобов'язаний укласти договір про його заміщення з іншим приватним нотаріусом у відповідності до вимог статті 29² Закону України «Про нотаріат» та Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності та заміщення приватного нотаріуса, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22.03.2011 року № 871/5 [3]. Вказаний порядок отримання права на відпустку по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років хоч і реалізовується по відношенню до приватного нотаріуса, проте ускладнений певними окремими процедурами, дотримання яких і забезпечить отримання вказаного права в повному обсязі. Тобто, наразі, ми говоримо не про декларативний характер отримання певних соціальних прав приватними нотаріусами, а про дещо ускладнену процедуру реалізації приватним нотаріусам окремих соціальних прав.

До вказаної групи проблем варто віднести неможливість реалізації права чоловіків, бабусь та дідусів, чи інших осіб, у сім'ї яких дружини працюють приватними нотаріусами на отримання відпустки по догляду за дитиною. Це пов'язано із неможливістю надання відпустки у зв'язку із відсутністю (ненаданням) належним чином оформленої довідки з місця роботи матері дитини, оскільки остання є самозайнятою особою. Такі обмеження створюють дискомфорт для жінок не тільки в питаннях захисту материнства, а й в професійних аспектах. Як зазначено на сайті асоціації жінок-юристок України «Юрферм.ua» такі обмеження покладають на жінок адвокаток, нотаріусів та інших самозайнятих осіб значні фінансові та професійні втрати: не можливість професійного розвитку та навчання; значні фінансові витрати на забезпечення роботи персоналу (оплату праці помічника, бухгалтера, менеджера тощо), оскільки не будеш звільняти людину з роботи, через те, що ти у відпустці по догляду за дитиною; значні фінансові витрати на оплату оренди офісу, який зокрема жінки, що працюють в нотаріаті відповідно до законодавства не можуть здати в оренду іншим особам [4]. Вимоги щодо наявності належним чином оформленої довідки з місця роботи матері дитини, яка є приватним нотаріусом не може бути виконана жінкою, матір'ю, яка є приватним нотаріусом, а отже й втрачається її право на делегування свого права на відпустку по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років іншим особам.

Наступний блок проблем – фінансові проблеми. Досить часто реалізація соціальних гарантій нотаріусів супроводжується недостатнім рівнем їх оплати та асигнування. Фінансування соціальних гарантій нотаріусів на сьогодні є досить низьким, а у питаннях матеріального покриття соціальних гарантій, як не дивно, держава покладається на самих приватних нотаріусів. Крім того, не розроблено ніяких фінансових механізмів та програм державного фінансування та мікрофінансування щодо соціального спрямування нотаріусів в Україні. Якщо ж говорити про державних нотаріусів, фінансування яких здійснюється коштами Державного бюджету України, відзначимо про досить низький рівень оплати соціальних гарантій, які передбачені нотаріусам.

Проблеми фінансування стосуються й приватних нотаріусів, чия діяльність фактично не здійснюється із державного бюджету, проте все ж підпадає під вплив безпосередньої фінансової політики держави, хоча й опосередковано. Погодимось із думкою І. О. Беззуб, яка окреслює вказану проблему. Так, вчена зазначає, що держава має забезпечити захист прав та обов'язкову діяльність основних публічно-правових інститутів – суду та нотаріату. Це можна здійснити шляхом вчинення певних заходів з фінансування публічних інститутів чи створення умов для їх самофінансування, але не здійснювати безпосереднє фінансування приватної нотаріальної діяльності [5, с. 15-16].

Важливого значення має й такий блок проблем як правові проблеми, до яких ми пропонуємо віднести проблеми реалізації соціальних гарантій нотаріусів, які впливають із безпосереднього конституційного права особи на працю. Окреслюючи таку соціальну гарантію як право на працю ми пропонуємо розглянути таку гарантію з точки зору необхідності та можливості нотаріусами в повному обсязі використовувати вказане право при здійсненні своїх професійних дій. Досліджуючи вказану гарантію, ми вважаємо за необхідне окремо зупинитися на питанні, яке на сьогодні є досить актуальним у процесі виконання нотаріусами своїх професійних обов'язків та впливає на своєчасність вчинення нотаріальних дій – безперешкодному праві нотаріуса на доступ до реєстрів, необхідних для виконання ним своїх обов'язків. На сьогодні у процесі здійснення нотаріальної діяльності як по відношенню до державних, так і приватних нотаріусів складається тенденція до безпідставного відключення доступу нотаріуса до певних реєстрів, без доступу до яких нотаріус позбавлений можливості належним чином виконати певну нотаріальну дію. Функцію відключення нотаріусів від Реєстру речових прав на нерухоме майно покладено на Міністерство юстиції України. Отже, у відповідності до п. 2 ч. 1 статті 10 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно» від 01.07.2004 № 1952-IV, державним реєстратором є нотаріус. Цим же законом передбачено повноваження територіальних органів Міністерства юстиції України щодо прийняття рішення про тимчасове блокування доступу держав-

них реєстраторів Державного реєстру прав у випадках, передбачених цим Законом. У відповідності до підпункту «г», п. 2 ч. 6 статті 37 Закону закріплено, що за результатами розгляду скарги Міністерство юстиції України та його територіальні органи приймають мотивоване рішення про тимчасове блокування доступу державного реєстратора до Державного реєстру прав [6]. Дії щодо блокування доступу до Державного реєстру, беззаперечно впливають на професійну діяльність нотаріуса, зокрема щодо отримання ним доходу, оскільки, фактично, позбавляють можливості вчиняти необхідні реєстраційні дії. Але судова практика з цього приводу говорить про інше. Так, у постанові Касаційного адміністративного суду Верховного Суду від 1 жовтня 2019 року по справі № 420/912/19 зроблено наступний висновок: «у випадку застосування тимчасового блокування доступу державного реєстратора – приватного нотаріуса до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, державні реєстратори не позбавлені права на працю та вони вправі здійснювати діяльність, яка не стосується дій щодо вчинення державної реєстрації прав на нерухоме майно та державної реєстрації юридичних, фізичних осіб-підприємців, що спростовує доводи стосовно фактичного позбавлення відповідачем можливості отримувати позивачем доходу від своєї професійної діяльності» [7]. Втім, нормами законодавства не визначено чітких строків блокування такого доступу до реєстрів, не визначено, які саме порушення мають стати підставою для застосування саме такого заходу як блокування доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно за результатами розгляду скарги. Проблема з реалізацією такого заходу як блокування доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно у зв'язку з невирішеністю наведених вище положень та відсутністю їх нормативно-правового закріплення, хоча й не позбавляє приватного виконавця права на працю, проте все ж може створювати проблему у реалізації вказаного права, передбаченого Основним Законом держави. Вирішення окремих проблемних питань блокування доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно за результатами розгляду скарги та нормативно-правове закріплення реальних підстав та строків блокування має поставити крапку у спірному питанні.

Окремим блоком проблем нами виділено політичні проблеми, оскільки хоча нотаріуси й не є політичними особами, проте вони все ж піддаються впливу суспільного та політичного життя, тих напрямків, які висуває та реалізовує певна політична сила та влада в державі в цілому. Аналізуючи питання соціального захисту нотаріусів та дотримання їх соціальних гарантій можемо констатувати факт того, що наразі в Україні спостерігається відсутність єдиної політики держави у сфері соціального та професійного захисту прав нотаріусів, в тому числі й при безпосередньому здійсненні нотаріальних дій. Така ситуація, зокрема спостерігається при прийнятті окремих законів чи розгляді проектів законів, які тим чи іншим чином стосуються нотаріальної діяльності та соціального захисту нотаріусів. Як приклад, наведемо блокування прийняття проекту Закону України «Рейдерству СТОП» («Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення захисту прав власників майна шляхом аудіо та відео-фіксації процесу проведення нотаріальних дій») від 9063 від 06.09.2018, в якому чітко говорилося про важливість впровадження повного фіксування процесу посвідчення нотаріальних дій за допомогою звуко- та відеозаписувальних технічних засобів. Але не було визначено чіткого механізму отримання відповідного фінансування та матеріально-технічного забезпечення для реалізації вказаних цілей. Згідно даних сайту Верховної ради України вказаний законопроект 29.08.2019 року було відкликано [8]. Вважаємо, що посвідчення договорів чи вчинення інших нотаріальних дій із застосуванням відповідних звуко- та відеозаписувальних технічних засобів не тільки б стало ефективним механізмом подолання рейдерства в Україні, а й забезпечило б ефективний соціальний захист нотаріуса у подальшому, зокрема, при виникненні певних спірних питань, розгляді скарг на дії нотаріуса чи оскарженні його рішень, дій чи бездіяльності. Але варто наголосити на тому, що у процесі розробки механізмів і процедур аудіо- та відеофіксації необхідно врахувати всі технічні деталі та аспекти, щоб така фіксація була економічно доступною для громадян і суб'єктів господарювання, а не в повній мірі покладалась на приватного чи державного нотаріуса, бо це може тільки збільшити матеріальне навантаження на нотаріусів.

Важливим блоком є законодавчі проблеми, які пов'язані з відсутністю певних норм та положень щодо соціального захисту та визначення соціальних гарантій нотаріусів у чинному законодавстві України. Однією із перших проблем, що входить до вказаного блоку є відсутність чіткого розуміння поняття, сутності та видів соціальних гарантій нотаріусів. Соціальні гарантії нотаріусів не мають такого юридичного вираження та актуальності як соціальні гарантії адвокатів, суддів, прокурорів, державних службовців, державних та приватних виконавців тощо. Така позиція ставить нотаріусів у нерівне становище з іншими особами, які також виконують функції держави та пов'язані зі здійсненням соціального захисту людини, її прав та законних інтересів. Для підтвердження цього достатнім є здійснення аналізу профільних законів, що регулюють питання соціального захисту наведених вище осіб. Як приклад, соціальний захист та соціальні гарантії державних службовців чітко прописані в Законі України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII [9], соціальні гарантії приватних та державних виконавців взагалі визначено у окремому, спеціально прийнятому законі – Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання рішень суддів» від 02.06.2016 № 1403-VIII [10], де чітко окреслено правовий захист та гарантії здійснення діяльності державних та приватних виконавців з примусового виконання рішень, гарантії їх незалежності виконавців, аспекти страхування цивільно-правової відповідальності приватного виконавця, винагороди приватного виконавця та авансування витрат виконавчого провадження, питання підвищення кваліфікації, здійснення контролю за їх діяльністю тощо. В цілому можемо говорити про певний систематизований акт у сфері визначення аспектів соціального захисту державних виконавців. Соціальні гарантії ж нотаріусів чітко не визначені навіть профільним законом – Законом України «Про нотаріат», що, беззаперечно, впливає на стан їх реалізації та ефективного виконання тих завдань та функцій, які перед ними стоять.

До наведеної вище проблеми тяжіє й інша – відсутність належного рівня систематизації соціальних гарантій нотаріусів. Систематизація соціальних гарантій нотаріусів є важливим кроком для розвитку правотворчості з боку законодавчих органів влади у сфері соціального захисту нотаріусів, упорядкування внутрішньої структури соціальних гарантій нотаріусів, удосконалення законодавства у сфері соціального захисту нотаріусів, його оновлення.

Вказаний блок проблем, на нашу думку, охоплює й іншу проблему – невизначеність ні термінологічного поняття, ні правового статусу приватного нотаріуса. Зокрема про таку проблему говорила Ю. В. Желіховська, яка зазначала, що наш законодавець не дає чіткого визначення правової природи приватного нотаріату. З одного боку, закон покладає виконання нотаріальних дій на нотаріусів, як державних, так і приватних, а з іншого – передбачає, що нотаріальна діяльність не є підприємницькою і не ставить за мету отримання доходів. Науковець робить висновок про те, що займаючись приватною нотаріальною діяльністю, нотаріус не є підприємцем, і навпаки [11, с. 157]. Фактично, це означає й невизначеність передбачених державою соціальних гарантій, які передбачені для приватного нотаріуса. З першого погляду можна говорити про рівність соціальних гарантій, передбачених для приватних та державних нотаріусів. Проте, на практиці, вказані гарантії не тільки мають певні нюанси та особливості, а й розбіжності. Відсутність чіткого визначення правового статусу приватного нотаріуса є наслідком нерозуміння можливості застосування відносно нього окремих соціальних гарантій, які точно передбачені для державного нотаріуса.

До вказаної проблеми також віднесено й невизначеність щодо поширення на державного нотаріуса певних гарантій, які передбачені для державного службовця, оскільки в Законі України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII [9] не має прямої вказівки про віднесення державного нотаріуса до категорії державних службовців або ж спростування цього положення, що підтверджено нормами статті 3 наведеного вище закону. Проблемою, на нашу думку, є й те, що нормами чинного законодавства ніяким чином не здійснюється соціальний захист та не визначаються ніякі соціальні гарантії для членів сім'ї нотаріуса. Є й прогалини у законодавстві щодо підвищення кваліфікації нотаріусів та проходження ними навчання. Зокрема, мають місце проблеми у встановленні строків на проходження

такого навчання, тобто періодичність його проведення. Особливо гострою також є й проблема проведення дистанційного навчання нотаріусів в період всесвітньої пандемії тощо.

Окремим блоком виділено ряд інших проблем, однією з яких ми пропонуємо назвати відсутність належного рівня забезпечення нотаріусів житлом, особливо в сільських населених пунктах. Як зазначає з цього приводу К.Ф. Білько «на тлі зазначеного насичення нотаріального ринку приватними нотаріусами залишається нерозв'язаною проблема забезпечення невеликих міст та районних центрів, як приватними, так і державними нотаріусами. Особливо гостро це питання постає у віддалених місцевостях, селах і селищах, де ведення нотаріальної практики є економічно не вигідним видом діяльності. Кількісно незначна потреба нотаріальних послуг не покриває тих витрат, які необхідні на відкриття та утримання офісу нотаріуса, нарахування заробітної плати помічникам, сплати всіх необхідних податків і т. ін.» [12, с. 78-79]. Питання отримання житла для нотаріусів, в тому числі й соціального, є тією проблемою, яка характерна для значної кількості як державних службовців, так і представників інших професій.

Висновки. Підсумовуючи, можемо констатувати факт того, що при реалізації соціальних гарантій нотаріусів в Україні існує ряд невирішених проблем різного характеру. Більшість проблем, які виникають при здійсненні соціального захисту нотаріуса та реалізації наявних у законодавчих актах соціальних гарантій є наслідком саме недосконалої політики держави у вказаній сфері, відсутності зацікавленості вищих органів влади у їх швидкому та неупередженому вирішенні. Окремо зазначимо, що соціальні гарантії мають бути чітко визначені у профільному законі та деталізовані в конкретних підзаконних нормативно-правових актах, де й буде визначено механізм їх реального застосування та втілення у життя нотаріусів.

Список використаних джерел:

1. Кінаш У. Я. Правові та організаційні засади діяльності державних та нотаріальних контор та архівів. Автореф. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук. Спец.: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Націон. ун-т держ. податкової служби України. Ірпінь 2016. 20 с.
2. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Стаття 383.
3. Про затвердження Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності та заміщення приватного нотаріуса: наказ Міністерства юстиції України від 22.03.2011 року № 871/5. *Офіційний вісник України*. 2011. № 25. Стор. 28. Стаття 1028.
4. Гендерні аспекти відпусток по догляду за дитиною, якщо мати працює адвокаткою чи нотаріусом. URL : <http://jurfem.com.ua/genderni-aspekty-vidпустok/>
5. Беззуб І. О. Реформа нотаріату в Україні. Громадська думка про правотворення: Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Київ. 2020. № 15 (200). С. 12-21.
6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно: Закон України від 01.07.2004 № 1952-ІV. *Офіційний вісник України*. 2004. № 30. Том 1. Стор. 140. Стаття 1993.
7. Постанова Касаційного адміністративного суду Верховного Суду від 1 жовтня 2019 року по справі № 420/912/19 (адміністративне провадження N К/9901/36183/19). URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/88814813>.
8. Проект Закону України «Рейдерству СТОП» («Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення захисту прав власників майна шляхом аудіо та відео-фіксації процесу проведення нотаріальних дій») від 9063 від 06.09.2018. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64565.
9. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VІІІ. *Офіційний вісник України*. 2016. № 3. Стор. 28. Стаття 149.
10. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання рішень суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1403-VІІІ. *Офіційний вісник України*. 2016. № 53. Стор. 7. Стаття 1851.

11. Желіховська Ю.В. Історія виникнення та розвитку нотаріату в Україні. «*Young Scientist*». 2014. № 11 (14). С. 155-160.

12. Білько К.Ф. Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності нотаріату в Україні: дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук. спец.: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Національна академія наук України. Інститут держави і права ім. В. Ф. Корецького. Київ. 2015. 206 с.

